

Goede resultaten groepshuisvesting zeugen

In opdracht van het Productschap Vee en Vlees en het Ministerie van EL&I heeft de Animal Sciences Group van Wageningen UR naar oplossingen gezocht voor de knelpunten die zich in de praktijk voordoen bij het houden van drachtige zeugen in groepen. De belangrijkste conclusie is dat met alle gangbare systemen van groepshuisvesting goede reproductieresultaten en een goed welzijn van de zeugen behaald kunnen worden, ook binnen vier dagen na inseminatie.

Carola van der Peet-Schwering,
Anita Hoofs en Nicoline Soede
Wageningen UR Livestock Research

Rapport 283 'Groepshuisvesting van zeugen tijdens de vroege dracht' is te downloaden via www.livestockresearch.wur.nl/NL/publicaties/Publicaties_Livestock_Research/

Doel van het onderzoek was om inzicht te krijgen in de succesfactoren en de risicofactoren voor groepshuisvesting in de vroege dracht zodat alle drachtige zeugen uiterlijk per 1 januari 2013 gehuisvest zijn in stal-systemen voor groepshuisvesting waarin het dierenwelzijn gewaarborgd is en het houderijsysteem economisch duurzaam is. In 2008 zijn zeventig praktijkbedrijven bezocht die de zeugen en gelten binnen vier dagen na inseminatie in de groep plaatsten. Tijdens de bezoeken zijn vragen gesteld over de bedrijfsuitrusting en de bedrijfsvoering en zijn metingen uitgevoerd bij de dieren. Van alle vragen is nagegaan of ze invloed hadden op een aantal reproductieparameters (bijvoorbeeld afbigpercentage), welzijnsparameters (bijvoorbeeld huidbeschadigingen), conditie van de zeugen en arbeidsinzet.

Conclusies

De belangrijkste conclusies uit het onderzoek zijn: *Systeem van groepshuisvesting*: Het systeem van groepshuisvesting is niet bepalend voor het succes van groepshuisvesting van zeugen binnen vier dagen na inseminatie. Er is geen effect van het systeem op de reproductie-, welzijns- en conditieparameters. Bij alle gangbare systemen van groepshuisvesting (voerstation met stro, voerstation zonder stro, voerligboxen met uitloop, trogvoeding) zijn er bedrijven met zeer goede resultaten en met minder goede resultaten. Dat betekent dat met alle gangbare systemen goede resultaten behaald kunnen worden bij introductie van zeugen in de groep binnen vier dagen na inseminatie. *Diergerichte benadering*: Op bedrijven met meer

gericht management (d.w.z. met aandacht voor de behoeften van het individuele dier) zijn er minder huidbeschadigingen en klauwproblemen en een betere reproductie bij de zeugen. Dit blijkt onder meer uit de betere resultaten op bedrijven die meer aandacht hebben voor het conditiemanagement van de zeugen, die de gelten laten wennen aan het voersysteem tijdens de dracht, waar gelten en zeugen een groter leefoppervlak hebben en waar de zeugen mensgerichter zijn (zie tabel 1). Een diergerichte benadering is daarmee een belangrijke succesfactor voor groepshuisvesting van zeugen.

Geltenopfok: Diverse aspecten van de geltenopfok, zoals voldoende leefoppervlak, beperkt voeren en gewinning aan het voersysteem tijdens de dracht alvorens introductie in de groep plaatsvindt, zijn belangrijke succesfactoren voor groepshuisvesting van zeugen binnen vier dagen na inseminatie (zie tabel 1).

Voor het succesvol huisvesten in groepen tijdens de dracht worden aanvullende eisen gesteld aan de opfok van de gelten. Deze hebben vooral betrekking op het aanleren van sociale vaardigheden door de dieren, ontwikkeling van het beenwerk en gewinning aan het voersysteem in de drachtstal.

Bedrijfsvoering en bedrijfsoptimalisatie: Een goede bedrijfsvoering (vast werkschema, secuur werken en meten = weten) en aandacht voor bedrijfs-optimalisatie (concreet bedrijfsdoel, stappenplan en evaluatie van het bedrijfsdoel), ofwel het management van de varkenshouder, is een belangrijke succesfactor voor groepshuisvesting van zeugen tijdens de vroege dracht (zie tabel 1). *Leefoppervlak drachtstal*: Op bedrijven met meer

leefoppervlak per zeug tijdens de dracht is het afbigpercentage hoger en de afvoer van cyclus 1+2 zeugen lager. Een groter leefoppervlak kan dus mogelijk meer rendement opleveren.

Uitvoering drachtstal: Het succes van groepshuisvesting tijdens de vroege dracht lijkt in mindere mate afhankelijk van specifieke details van de hokuitvoering en staluitrusting. Op bedrijven met voerligboxen met uitloop is de breedte van de uitloop belangrijk. Bedrijven met een uitloop van 3 meter of meer hebben een hoger afbigpercentage en minder uitval van zeugen. Uit het onderzoek is niet duidelijk geworden of het succes van groepshuisvesting mede wordt bepaald door de groepsgrootte.

Rust en Regelmaat: Voor een succesvolle groepshuisvesting van zeugen binnen vier dagen na inseminatie is rust en regelmaat erg belangrijk, dat wil zeggen het voorkomen van factoren die stress veroorzaken. Factoren die stress en/of een lage voeropname veroorzaken, kunnen een negatief effect hebben op de reproductieresultaten. De meest kwetsbare periode is de tweede en derde week van de dracht.

Vervolgonderzoek geltenopfok

Uit bovengenoemd onderzoek blijkt dat een goede geltenopfok belangrijk is voor succesvolle groepshuisvesting van zeugen tijdens de vroege dracht. Dit is reden voor het stellen van aanvullende eisen aan de opfok van gelten. Deze eisen hebben vooral betrekking op het aanleren van sociale vaardigheden van de dieren, een goed ontwikkeld beenwerk en gewinning aan het voersysteem in de drachtstal.

Op Varkens Innovatie Centrum Sterksel is daarom het project 'Gelten die goed gedijen in groepshuisvesting' gestart. Onderzocht wordt wat het

Tabel 1

Resultaten van de 10 beste en 10 slechtste bedrijven voor reproductie en welzijn.

	10 slechtste bedrijven	10 beste bedrijven
Condiementmanagement ¹	36	57
Bedrijfsoptimalisatie ¹	39	59
Bedrijfsvoering ¹	55	75
Mensgericht gedrag (score 0-5)	3,5	4,4
Gelten: leefoppervlak per dier (laatste huisvesting voor dekken)(m ²)	1,4	1,9
Gelten beperkt voeren (vs onbeperkt voeren) ²	80	100
Gelten droogvoer (vs brijvoer) ²	70	100
Leeftijd 1ste inseminatie (dagen)	259	250
Dracht: leefoppervlak per dier (m ²)	2,1	2,5
Geen rondgang rond voerstation (vs wel rondgang) ²	0	57

¹ Weergegeven als percentage van het maximaal aantal te behalen punten (hoe hoger het percentage hoe beter)
² Weergegeven als percentage van de bedrijven

effect is van extra leefruimte vanaf een leeftijd van veertien dagen na geboorte tot eerste inseminatie, van het aanleren van sociale vaardigheden door dieren te mengen en van het verstrekken van extra kauw- en sjuwmetaal op agonistisch gedrag (vluchten, dreigen en vechten), voeropname in vroege dracht, conditie van de dieren, huidbeschadigingen, kwaliteit van het beenwerk en klauwen, activiteitenpatroon en reproductie in de eerste worp. Voordat de dieren naar de dekstal verplaatst worden, vindt adaptatie aan de drachtstal plaats. De opfokgelten worden hier gemengd met een paar oudere zeugen. In de tweede helft van 2013 worden de resultaten gepubliceerd.

Copyright foto

RUST EN REGELMAAT

Voor een succesvolle groepshuisvesting van zeugen binnen vier dagen na inseminatie is rust en regelmaat, dat wil zeggen het voorkomen van factoren die stress veroorzaken, erg belangrijk.

Foto: Wageningen UR

Celia Steegman, beleidsmedewerker ministerie EL&I: 'Groepshuisvesting moet succes worden'

"Groepshuisvesting is beter voor het welzijn van de zeug, maar vraagt een andere omgang tussen boer en dier. Onder varkenshouders leefde het idee dat het onmogelijk was om zeugen al vóór vier weken na inseminatie in de groep te plaatsen. We kwamen tot de conclusie dat we eigenlijk niet goed wisten hoe we de zeugen het beste in groepen konden houden. In de Europese varkensrichtlijn en het Varkensbesluit staan wel zaken als hokmaten, maar niets over het management. De overgang van een gecontroleerd huisvestingssysteem als een individuele voerligbox naar groepshuisvesting vraagt veel van de dieren en de ondernemers. Dit onderzoek heeft aangetoond dat groepshuisvesting succesvol kan zijn, óók vanaf vier dagen na inseminatie. Uit het onderzoek bleek verder dat met name de opfok van gelten heel belangrijk is voor een succesvol leven als zeug in de groep. In vervolgonderzoek kijken wij specifiek hoe we die geltenopfok kunnen laten slagen.

Wij hebben dit onderzoek mede gefinancierd om kennis te ontwikkelen waarmee groepshuisvesting tot een succes gemaakt kan worden. Wij hopen dan ook dat deze kennis ten goede komt aan zowel mens als dier."

Contact

Carola van der Peet-Schwering
T 0320-293506
E carola.vanderpeet@wur.nl

Dit onderzoek is gefinancierd door het Ministerie van Economische

Zaken, Landbouw en Innovatie in het kader van het beleids-ondersteunend onderzoek, BO-07-011-025 (vroege dracht) en BO-12.02-002-040.04 (vervolgonderzoek) Dierenwelzijn, en mede gesubsidieerd door het Productschap Vee en Vlees.